Մանչուրիայի էֆեքտար սէնկատ 300 նիւսխէ վերիկիլ, սէնկվի գըյմէթի իսթանպոլ իչին 250 ղրշ վէ ալթը այլըղը 125 ղրշ վէ թաշրալար իչին բոսթա բարասը իչինտէ օլարագ, սէնկվի գըյմէթի սաղ ագմէ 250 վէ ալթը այլըղը տախի 125 ղրշ տուր։

Վէ պէհէր նիւսխէսի 40 բարաեա սաթըլըր։

Անանպատիի Էֆեքտար

ՄԻԻՆԱՏԻ

Իլանաթըն պէհէր սաթըրը իչին պերինճի տէֆա 3 իքինճի տէֆա 2, վէ իւչինճիւ վէ սայիր տէֆալար իչին 1էր ղրշ։ Իլան սըրասընա գանուլմասան իլանըն սաթըրը ճղշտուր։

Մէքթուպ վէ սայիրէ գալտթասա բէնճէլմպիհ բաղարընտա վագը Ն· 29 Իսսի խանընտա կարապետ Ֆանոսեան իմինէ կէօնդէրիլմէճէք տիր։

ՌՈՒՄԱԻՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՑԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՑԻՐԷ

ԵԼՏԻՆՃԻ ՍԷՆԷ ١٣٨٩ ՐԷՊԻԼ ԱԽԸՐ ٢٩ — 1872 ՅՈՒՆԻՍ 24 ՃԻՄԱ ԻՐԹԷՍԻ ԱԽՇԱՄ — ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՅՈՒԼԻՍ 6 — ՆԻՍԱՆ 1917

ԻԼԱՆԱԹ
LOYD SUISSE
ԼՈՅՏ ՍՈՒԻՍ
ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Վ.ԻՆԹԷՐԹՈՒՐՏԱ

Մէկքիւր գումբանեանըն Իսթանպոլ տաքի ահէնթօլարը, դարա, տէնիզ վէ չայ իւզերինէ մալէր սիքուրթա թուրմանեա բուխասթլարը վար տըր։

Պու պատոյ թափիսլի մալիւմ թալմագ իսթէյէնլէրին, սահիպի խզալարա միւրաճաաթ իյլէմէլէրի։

ՀԷՐՄԱՆ ՀԷԼՊԻՆԳ
ՃԷՆԷՐալ Ահէնթօ
Գարանթինա սոպ· Ն· 2

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԲԷՔՄԷԶ
Ահէնթօ
Պաղչէ դարու
Իսթանպոլ

Les annonces et abonnements pour la France sont reçus exclusivement chez MM. Orain et Micoud à Paris, Rue Rochechouart, N° 7.

LA VULNÉRINE

ՀԷՐ ՆԷՎԻ ԵԱՐԱԼՍՐԸ ԷՅԻԼԷՇՏԻՐԻՐ

Մէսէլա, եարա, եըրթըգ, պէրէ, եանընդաքը, բոբրը, էսկի վէ եէնի եարա, վէ ուրըս չիրան սաղլամը։

Հէր նէվի գօղուեու տէֆի խէր։

Գան ագմասընը սուրթուրտուր, զէհրիլի պէօճէքլէրին վէ թէհլիքէլի սինէքլէրին, մէսէլա, արը, եապան արըլարը, սիվրիսինէք, էօրիւմճէք, ագրէպ, վէ սայիր պէօճէքլէրին վիրաքլէրի եարալարը, վէճուա իւզերինէ եայմաղ։

Իրին վէ թէճրիւպէնին պուլուշարը իւզերինէ միւէսսէս օլան մէկքիւր վալիսէրը վէ ֆաբրիկաթօրլար խապինէյի սահիհէսի, Բարիսին էն մէշհուր մէքթէպինէն չըգմըշ օլան չիմի հոճալարը տօքթօր Մ· Մօրէլ վէ մանասուի Մ· Մորէլ թարաֆընտան թէրթիպ օլունմուշ տուր։

Ֆիլիր վէ գումբանեա, Բարիստէ Էնժիլէն սոպալը Ն· 27։

Քեաֆիֆէյի էճզանանէլէրտէ պուլունուր

ՏՕԳՈՐՕՐ ՍՊԷՅԼԷՆ

Էվրօպա բայրաթանթլարընա իվհարը մէհարէթ իթմէք օլուպ, վէ սոնրադ Ֆրանսա իմբէրաթօրու թարաֆընտան քէնտի ոտանթը հաղզընա պէր պէրթա մալիք պուլունան վէ եէտինէք տիպլոմասը օլուպուր հալտէ, Տէրիսատէթէ կէլմէք օլան միւսիմիլէյհ սոզթօր Սպէյլէն, հէր նէվի աղրը խասթալըղլարընա պաղատարը, վէ չիրիք տիշլերի ալթուն իլէ նէվի աղրը խասթալըղլարընա պաղատարը, վէ սալլանան տիշլերի գամուլ դերէճէկինի, վէ սիեահ տիշլերի պէվիլէշ ատաղընը, վէ էյրի տիշլերի ասղեապատ, վէ զայէթ գօլայլըգլա վէ աղրուլտուպ, միւէյատէյէ տէր թապարըթմաղսըզը պէրի տիշլէր կիպի բահաթ ճաղընը, վէ թա[illegible]տիրէճէկինի, վէ չուխուրէ խթիմալ ի[illegible] կիւզէլճէ վէ հէրմաղ ամէլիեաթլարընը հէր [illegible] գէյճէկինի ճիւմ[illegible]էն ֆիեաթլա իճրա [illegible] պէհան [illegible] էհալիյէ խասէթէն իլա[illegible]տէր։

Արզու իսէնէյէ հէր կիւն [illegible] սաաթ 2 տէն 11 է գատա։ Իսթանպոլտա Քէօրբիւ պաշընա 5 նիւմէրօլու մաղազատա միւմանէյէ սոզթօրա միւրաճաաթ իսէպլիւրլիւր։

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

A. D.

1809

ԵԱՆԿԸՆ ԻԶԻՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԱՆԹԱՅԻ

	(Լիր· Ինկ)
Ասլ սէրմայէ	2·000·000
Շիմալիյէտէք քեարտան արթըրըմը	3·291·910
	5·291·910
Գումբանեանըն եըլըզ իրատը	900·000

Իշ պու գումբանեա 1809 տա, եանի պունտան 62 սէնէ էվվել թէշքիլ օլունմուշ օլուպ, վէ քէնտի սէրմայէսինտէն մաատէ քեարտան արթըրտըղը պիւյիւք մէպլաղ իլէ տիւնեանքն էն պիւյիւք չիրքէթլէրին սըրասնաք կէչմիշ տիր։

Կէրէք էհալինին քէնտի մաղազասընտա, վէ կէրէք Իսթանպոլ վէ Գալաթա կիւմրիւքլէրինտէ պուլունան մալլէրի վէ կէրէք էվ, մաղազա վէ էպնէյի սայիրէ վէ էշեա, քէօյլէրտէ վէ եախսոտ չէհիր իչինտէ սիկուրթա իթմէքչին իլէն իտէր։

Սիկուրթա թուրմաղ իսթէյէնլէր, Գալաթ ատա Գէորգ պէյ խանընտա Ն· 9, մէղքիւր գումբանեա թարաֆընտան գուտրէթի քեամիլէսի պուլունան աճէնթի Մ· ՈՒԼԵԱՄ Ր· ՍՈՒԱՆԱ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի։

Մատամ ԱԹԷՅԼԷՆ տախի մէկքիւր ամէլիեաթլարընա մէհարէթի քեամիլսիզի խպրաղ իթմէքէ օլտուղունտան, կէրէք Օսմանլը գօնազլարընա քէնտի կիտէրէք, վէ կէրէք քէնտույէ կէլտիրէլէրինտէ, հարէմլերէ պաղատաղընը իսթար իսէ։

ԷՎԱԼԻՆԱ ԲՕՄԱՏԱՍԸ

Մէկքիւր բօմատա սաչլարընը տէքիւլմէսինի մէն իթտիքէն սրտղա, սաչլարա պէր կիւզէլլիք վերիր օլուպ, խասթալըղ վէ եախսոտ իսթիեարլըղ սէպէպինէն սաչլարընը զայպ իթմէք օլանլար իչին, չիմոյէ գատար իճատ իտիլմէք օլան իլաճլարընը պաչըրմասը տըր։

Էվալինա բօմատասը աղ վագըթ զարֆընտա սաչլարընը տէքիւլմէսինի մէն իստիպ, քէօքլէրինի գումվէթլէնտիրիր վէ սաչլարա քէնտի էվվէլքի ըէնկլէրինի քէսպ իթտիրիր։ Աղ վագըթ զարֆընտա սաչլարընը ուզանմասը իչին մէղքիւր բօմատա իլէ, սապալ վէ սոչ իչին մախսուս օլան բօմատա իսթիմալ օլունմալը տըր։ Մէղքիւր իլաճլարը պէր եքի հափթա իսթիմալ էյլէմէք օլան 17 չաղընտա տէլիգանլըլար, ուզուն վէ իրէք կիպի սապալարա մալիք օլմուշլար տըր։

Մէղքիւր էվալինա բօմատասը, Գալաթատա Եիւքսէք գալտրրը նաա Մ· Վէլիչ վէ գումբանեասընը 63 նիւմէրօլու էճզանանէսինտէ սաթըլըր։

Դէկտրիանը 1858 սէնէսի Գըրէտի Լօզ նամ իգրամիյէլի իսթիգրազը բիանգօսու, 57ինճի տէֆա օլարագ 1872 ալա ֆրանկա յուլիս 1տէ չէքիլմիքտէ, աթիտէքի սէրիլէրին գաղանմըշ օլտուղլարը պա թէլէկրաֆ թարաֆըմըզա պիլտիրիլմիշ տիր։

318, 577, 643, 1132, 1189, 1513, 1765, 1783
1919, 2274, 2324, 3479, 3526 4013, 4176

ՔՕՐԻՉՕՆԷՐ

Պուքրէշ չէհրին իսթիգրազ պիլէթլէրի բիանգօսու, 1872 սէնէսի յուլիս 1տէ օն էէտինճի տէֆա օլարագ չէքիլմիքտէ աթիտէքի սէրիլէրին գաղանմըշ օլտուղու թարաֆըմըզա պա թէլէկրաֆ պիլտիրիլմիշ տիր։

96, 447, 583, 824, 1054, 1058, 1203, 1378
2044, 2177, 2263, 2452, 2572, 2706, 2833, 3005
3089, 3744, 3959, 4031, 5438, 5692, 5815, 6044
6170, 6252, 6308 6408, 6453 6497, 6548, 6922
7238

ՔՕՐԻՉՕՆԷՐ

ԷՃԶԱԽԱՆԷՅԻ ԱՖԻԹԱՊ

Վ. ԾԱՆՆԻ

Իսթանպոլ Քէօրբիւ պաշը Ն՝ 7-8 վէ Պէյօղլու Աղա ճամի ճատտէսի Ն՝ 77։

Սաթը ըչին Փիկ զայէթ էհվէն

Մէկքիւր էճզանանէլէրտէ սարֆ օլունմագտա օլան պիլճիւմէ քիմեէվի վէ կամվայէ վէ էտվաթի միւթէնէվիա, էվրոպանը էն մէշհուր վէ միւթէպէր ֆապրիգալարընտան ճէլլ իլէ, հէր նէվ էճզա վէ մուալիճէլէրին խալիսի օլարագ, հէր վաղթ հաղբը վէ սիրաթլա թէրթիպ վէ թէրքիպ օլունմագտա օլտուղու վէ էնվայլ մատէն սուլարընը թազէ օլմագ իւզրէ պէհէր հափթա բոսթա վարօրուլա կէթիրիլմէքչէ, վէ թէէսիրի միւսէրրէպ վէ թէճրիւպէլի օլան Ղօրվէճիանը Քրիսթիանիա ատասընը խալիսի օլարագ Մօրինա պալըղը հիեէրի եաղընը պիր գաչ նէվի, վէ Պօրտո վէ Մաճար վէ Սբանեանը ղընանալը վէ չէլիքի վէ սատէ էնվայի չարապարը, վէ հէր էէվ չուրուպարը, վէ չիգօլաթա, վէ բէք ալէա չայ, վէ զայէթ էհվէն սուրէթլի աղ վագըթտա էճզա իլէ եարբըր պուղ վէ տօնտուրմա մաքինալարը, վէ էնվայի գօգուլա բուհար վէ բօմատաչար վէ սայիրէնին բէրէքէնթէ վէ թօքատան իտիալաթ վէ իիրաճաթընը մաթլուպ, վէ սրբարը պուլոյորան գէվաթա քէմալ սուհուլէթ վէ էմնիյէթլի ակսթիրէս օլաճաղլարը խասսէթէն իլան օլունուր։

ԳԱԳԻԿ

ՎԵՐՋԻՆ ԱՐԲԱՅ ՀԱՅՈՑ ԲԱԴՐԱՏՈՒՆԻ

Թատերդութիւն

Ի հինգ արարածս

Գրեց

Ս· կարապետ տէր Մինասեան

Ի Ս· ուխտ Արբոց Յակոբեանց

Պու քիթապ տախի Երուսաղէմ թապխանէսինտէ կիւզէլճէ թապ իտիլմիշ օլտուղու հալտէ, 5 էր ղշ· սաթըլմագտա տըր։

ԱԴՆԷՍ

ՎԷ ԵՁ

ՆԷՑ ՁԱԼԱՆ ԴՐԶՃԸՂԱՁ

Էրմէնիճէյէ թէրճիմէ իյլէյիսի եաղը

Յանթապատ Ց· Ս· Բիւրճանոֆի

Պու քիթապ տախի Երուսաղէմ թապխանէսինտէ թապ իտիլմիշ օլուպ, վէ 130 սահիֆէյէն իպարէթի պուլունտուղու հալտէ, 4 էր ղշ· սաթըլմագտա տըր։

ՏԵՂԵԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՍԻՎԻՐ ՀԻՍԱՐԻ

Աշխատասիրութեամբ

ՆԱԹԱՆԵԱՆ ՊՕՂՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

Սրգեամբ Սիվրի Հիսարցի մեծապատիւ

ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱՅԻ

Իսթանպօլտա Պ· Անդրանիկ Վարդանեան թապխանէսինտէ թապ իտիլմիշ օլան պու բիսալէճիք, 2 էր ղշ· սաթըլմագտա տըր։

ԱՐԿԱԾՔ

ՍՐՍՐԱՑ ՀԱՅՈՒՀԻՈՅՆ

Գրեց

Եսայի վարդապետ Ղեւոնդեանց

Պու կիւզէլճէ դալէմէ այընմըշ օլուպ, վէ Իզմիրտէ Ցէտէկեան թապխանէսինտէ թապ իտիլմիշ օլան հիքայէճիք, 60ար փարատա սաթըլմագտա տըր։

ԽԱՐԻՃԻՑԷ

ԱՎՍԹՐԻԱ ԻՄԲԷՐԱԹՕՐՈՒՆՈՒՆ ՊԷՐԼԻՆԷ ՎԱԳԸ ՕԼԱՃԱԳ ԵՕԼՃՈՒԼՈՒԳՈՒ

Պու արա վիէննատա, Ավսթրիա իմբէրաթօրունուն եագքնտա Պէրլինէ վագը օլաճագ եօլճուլուղու վէ թամ պիր հաֆթա Ֆրանսա ժօզէֆ հաղրէթլէրի իլէ Ալմանեանքն եէնի իմբէրաթօրու միանէսինտէ վագը օլաճագ մահրէմանէ միլագաթը իւղէրինէ սեօյլէշիլմէքտէ տիր։

Պաղը Ավսթրիա ղազէթալարքնքն, մէղքիւր եօլճուլուգ հագգքնտա պիհուղուրլուգ կէօսթէրմէլէրի թապիի տիր, չիւնքի, Վիէննատաքի Պիզմարք թարաֆտարը օլան ղազէթալար, — պունլարքն սաեբսը չօղ տբր — կիւեա քէնտիլէրճէ իքի հիւքմտար միանէսինտէ գարարլաշբրբլաճագ օլան գարարլարա սուրէթա պէօյիւք պիր էհէմմիեէթ վիրմէքտէ տիրլէր։

Պիզ էօյլէ զանն իտէրիզ քի, ասրբ հաղբրքն եարբսքնտան պէրու Լվրոպանքն իղտիրապքնք մուճիպ օլան հիւքմտար միլագաթլարը կիպի, պունուն ալթնտան տախի պիր չէյ չբգմաեաճագ տբր։ Մուազզամ տէվլէթլէրին հիւքիւմտարլարը, հէր վագբթ, պիրպիրլէրի իլէ իթթիֆագ իթմէտէն զիեատէ պիրիպիրլէրինտէն չիւբհէ իթմէեէ մէյեալ տբրլար շու աշիքար սէպէպլէ քի պիրիպիրլէրինին մէնֆաաթլարը վէ հբրոբ չան ու թամալարը, պիրիպիրլէրինքինէ տապան տապանա մուզայիր տիր։

Իմտի, էկէր տէվլէթլէր իչինտէ վար տբր էօյլէ մէնֆաաթլար քի անլէր հագգքնտա ուղլաշբլմասը միւմքին տէյիլ օ տա, Ավսթրիա իլէ Բրուսիանքն մէնֆաաթլարը տբր։

Կիւնիւն պիրինտէ, Պիարիչտէ, իքի քիչի, տէնիզին իւղէրինէ պագան պիր թէրացա իւղէրինտէ կէզինիրլէր իտի։ Պունլարտան պիրիսի, Պիզմարք, վէ տիկէրի Նաբօլէօն իտի։ Պիզմարք, պերտէն պիրէ տուրտու, վէ եագբէբբ քի Ֆրանսա շու շու էհալէթլէրի, վէ Բրուսիա տախի ֆիլանճա էհալէթլէրի զապթ իտէրէք պէօյիւսիւնլէր տէտիքտէն սօնրա չէօյլէ իլավէ էյլէտի։ «պէն տէ գուրտբմ, սէն տէ, ավ օրատա տբր. եալքնբզ ավա պագմագլա իգթիֆա իտէճէ՞քմիրիզ»։

Ֆիլվագբ, Պոնարտրթ, Պիզմարք կիպկի՞գուրտ իտի, ֆագաթ, չիւբհէլէնիր իտի. «Պիզ պիր չէյ իսթէմէյիզ», տէտի Նաբօլէօն։

Դբբալ Կիյեօմ, Պէրլինտէ վէ եավսատ Բօթքստամտա, Պիարիցտէ օլունան թէքլիֆ կիպի պիր թէքլիֆի դալգբշտբղքնտա, Մ. տբ Պիզմարք իլէ սապբդ իմբէրաթօր միանէսինտէ վագբ օլան հալ, չիւբհէսիզ Ֆրանսա ժօզէֆ իլէ դբբալ Կիյեօմ հաղարաթթ միանէսինտէ տախի վուղու պուլաճագ տբր։

Իմտի, մէղքիւր եօլճուլուգտան պիհուղուր օլաճագ պիր չէյ եօգ, Կիյեօմ հաղրէթլէրի կէչէն սէնէ, իմբէրաթօր Ֆրանսա ժօզէֆ հաղրէթլէրինէ վիղիթա վիրմէյինտէն, պու տէֆա տախի Ֆբրանսա ժօզէֆ հաղրէթլէրի նէզադէթ իդթիզասքնտան օլարագ, դարշբբդ վիղիճա վիրմէեէ պօրճլու օլմուշ տուր։ Վիէննանքն թակ Բրէս ղազէթասք տախի պու էֆքեարա խբատմէթ իտէրէք չէօյլէ տէմիշ տիր։

«Ֆիլանճա ֆբրդա ղազէթալարը, Ավսթրիա իմբէրաթօրու հաղրէթլէրինին, եագքնտա Պէրլինէ վագբ օլաճագ եօլճուլուղու, Ֆրանսաեա դարշբ պիր կէօսթէրիշ ատա իտիպ, պունտա չու նէթիճէյի չբգարարագ տէրլէր քի Ֆբրանսա իլէրուտէ ախզբ ինթիդամա գալգբշտբղքնտա, Բբրուսիա իլէ Ավսթրիա, Ֆբրանսաեա դարշբ չբգաճագլար տբր. գօլայճա անլաշբլբբ պիր եօլ տբր պու, ֆագաթ, թապիաթի իլէ իմբէրաթօր Նաբօլէօն իւղէրինէ հիչ պիր պօրճ պբրագմագ։

«Ավսթրիա, սէրպէսթ սուրէթտէ հարէքէթ իթմէք հուգուգունու պագբ սագլաեաճագ վէ հիչ պիր քիմսէնին արդասքնտան կիթմէեէճէք տիր։ Բբրուսիա տախի, քէնտի թարաֆքնտան, թա պու կիւնտէն պաշլաեարագ, քէնտիսինէ Ֆրանսաեա գարշբ միւթթէֆիգ բէյտա իթմէյի ֆիքրինտէն կէչիրմէզ։ Պիր հիւքիւմէթին, պէճիտ պիր սէպէպի պուլունմատբղբ հալտէ, սէնէլէրճէ ահտնամէ իլէ պաղլբ գալմասքնբ, վէ պու սուրէթլէ, պիր վագա զուհուրինաէ, էլլէրի աեագլարբ պաղլբ գալմասքնբ թալապ իթմէք, էօյլէ պիր ապէս թէքլիֆ տիր քի, բբրէնս Պիզմարք, հիչ պիր վագբթ, Ավբսթրիա վիւքէլասքնա էօյլէ պիր թէքլիֆ իթմէեէ ճէսարէթ իտէմէզ»։

ԳԱՐԼՕՍ ԻՍԵԱՆԸ

Ալաֆրանկա յունիս 23 թարիխի իլէ Մատրիտտէն Լնտէբանտանս Պէլժ ղազէթասքնաՀշու վէճճ իլէ եաղբմբշ տբր։

Գաթալօնեբտա Դարլօս իսեանը հէր վագբթտան զիեատէ թէհտիտավէր պիր հալ ու հէյեէթ քէսպ իթմիշ տիր։ Տիւնքի կիւն, Սապալ նամ ասբ պէօլիւիւ, պիր պէօլիւք ասաքիր իւղէրինէ անսբզքն հիւճում իտէրէք, պէօյիւք օֆիչեալլարտան չօղու, աղբր սուրէթտէ եարալտնմբշլար տբր։ Պասգ էհալէթլէրինտէ վէնավարատա, ժէնէրալ Մոտիսն ասբլարբ չէտիտ սուրէթտէ գօվալամագտա, ֆագաթ, ասբլար, մէմլէքէթին հէր թարաֆքնք պիր էյիճէ պիլտիքլէրինտէն, էօթէ պէրի գաչարագ էլէ կէչմէմէքտէ տիրլէր։ Զանն իտէրսին քի Ամբրօվիէթա՝ չուրութնամէսինտէն պէրու, Դարլօս կիւրուհու, էվվէլքինտէն զիեատէ չօգլուգ տուր։

Հինտիսթանտա վագբ Սօգօր էեալէթի թարաֆլարքնտա պուլունան պուրթբէրէսթլէրտէն պաղբ քիմսէլէրին, օն իքի օն իւչ եաչքնտա օլան սէքիզ օն գատար չօճուգլար, պիր դաչ տօմուզ գաֆասբ պուլարագ, օրատա պուլունան ճամիի չէրիֆին միհրապբ էօնիւնէ՝վազ իթտիքլէրինի Միւսլիւմանլարտան պաղբսբ կէօրէրէք մէզպուր պուրթբէրէսթ չօճուգլարքնքն իւղէրինէ հիւճում իլէ թուրթուպ պիր էյիճէ տէօյտիւքլէրի սբրատա, մէրգում չօճուգլարքն պապալտրբ կէօրտիւքտէ տէր հալ սիլահլանբպ, Իսլամ մահէլլէսինէ հիւճում իթմիշլէր իսէ տէ, Միւսլիւմանլար չօգ օլտուգլարքնտան անլէրէ պիր զարար իսապէթ իթմէյիպ, զալէպէ իթմիշլէր տիր, ֆագաթ մէղքիւր Սօքօր չէհրինտէ պուլունան էսնաֆ վէ թիւճճարքն ճիւմլէսի պուրթբէրէսթ օլտուգունտան, Միւսլիւմանլարա հիչ պիր չէյ նսանթմամագ, հանթա էթմէք վէ սայիբէ կիպի չէյլէրին տախի սանթամամալարքնա գարար վիրմիշ օլտուգլարքնտան, Իսլամ էհալիսի, պիր դաչ կիւն գատար զարուրէթ չէքմիշլէր իսէ տէ, սօնրատան հիւքիւմէթ թարաֆքնտան օլունան միւտախէլէ իւղէրինէ, զիքր օլունանան ֆէնալբդ պէր թարաֆ օլմուշ տուր։

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Զաթբ հաղրէթի սատրազամի վէ տիվանը ահքեամբ ատլիյէ նազբրբ Բեամիլ բաշա վէ սէրասքէր մուսթաֆա բաշա հազարաթթ իլէ, շուրայի տէվլէթ բէյիսի Նամբգ բաշա վէ խարիճիյէ նազբրբ Սէրվէր բաշա, վէ մալիյէ նազբրբ Էմին բաշա հազարաթթ իլէ սայիր պաղբ զէվաթբ ֆիխամ հազարաթթ ճումա կիճէսի, Խբտիվի Մբսբր հաղրէթլէրինին եալբսքնա ազիմէթլէ, ախշամ թաամքնք օրատա իթմիշլէր տիր։

—Լօնիւմիւզտէքի բազար իրթէսի կիւնիւ, մէքթէպի սուլթանի շակիրտանքնքն թէվզիի միւքեաֆաթթ իճրա օլունաճաղբ իշիտիլմիշ տիր։

ԻԼԱՆ

Իսթանպօլտա Գատբրկա լիմանքն Դումդափու ճիհէթինտէ Ալեաղմալը արսա տինմէքլէ մաարուֆ քեարկիր օլարագ տօգուզ օտա վէ քէպիր պաղչէ վէ դուեու վէ աեաղմալը խանէ քիրայէ վիրիլէճէկկինտէն, թալիպ օլան զաթ, Գալաթատա Սանտբդճբլար իչինտէ Սարնբճլբ խան օտասպաշբսբ հօճա Սէրդիս կէզտիրէճէկի վէ վապարլբղբ տախի իտէճէկի իլան օլունուր։

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻԱԼԷՐ

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիս, 4 յուլիս

Մ. Թիէր, խամ մաթա իւղէրինէ թարհ օլունաճագ վիրկի գապուլօլունմատբղքնտա, խսթիֆա իթմէք նէյէթինտէ տիր։

ԱՎՍԹՐԻԱ–ՄԱՃԱՐ

Վիէննա, 4 յուլիս

Տբրէղտտէքի Բուս սէֆարէթխանէսի սբրբ քեաթիպի Մ. տբ Պբլիւէր, Բէրլթտա Բուսիա պաշ գօնսօլօսու նասպ օլունտու։

ՖԻԼԻՄԷՆԿ

Հայ, 5 յուլիս

Եէնի դապինէթօ չու վէճճ իլէ թէքիլ օլունտու՝ Լանի։

Վբրի	տաավի նազբրբ
Ֆ. Վանտէրիսթ	էճնէպի մէմալիքլէրտէ պուլունան էեալէթ »
ժէէրթսբմա	տախիլիյէ »
Վան Տէլտէ	մալիյէ »
ժէրէք	խարիճիյէ »
Պբրօքս	պահրիյէ »
Գօնթ տբ Լիմպուրկ Ըսթիրիում	հարպիյէ »

ՈՒԼԱՀ–ՊՈՒՂՏԱՆ

Պուքրէշ, 5 յուլիս

Ուսուլի ամիզա թարաֆտարը օլան ղազէթալար, Եէհուտի մէսէլէսի իւղէրինէ դօնֆէրանս թէճճմիւ իտիլմէսինին էօնիւնիւ ալմաեա մուվֆֆագ օլմուշ օլտուղու իչին, Մ. Դօսթաֆօրօեու թէպրիք էյլէմէքտէ տիրլէր։

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻՒԶԱՍԸ

Էսդ. Ում. 23 Յունիս	ախշամ գարան	59–05
» » 24 »	սապահ ամբրը	59–02
» »	սատի 4	59–02
Իսթիգրաղ 1865		366–
» 1863		354–50
» 1869		313–25
Սօսիէթէ ժէնէրալ		12–29
Քրէտի »		16–00
Շեմէնտրֆէր սէհիմէրի		175–50
Թրամվայ հիսսէլէրի 1295 ղ. խսեօր		
Սուսանպօլ պանդասը ապսիոնարը		1 50
Սօսիէթէ Ավսթրօ Թիւրք		11 05

ԱԳՃԷԼԷՐԻՆ ԲԻՒԶԱՍԸ 24 ՅՈՒՆԻՍ

Ինկիլիզ վերասը	109—05
Ֆրանսբզ ալթունու	87—05
Բօլ	89—05
Գբրմէց ալթունու	51—17
Պէեազ մէճիտիյէ (ֆարգը	1—32
Պէշլիկ ֆարգը	4—00
Մէթալիք »	4—25
Պաղբը	120–
Կէլճէքը գուբօն սքոնթօսու	0/0 3/4

ԱԶԳՅՅԻՆ

ՆՍՏԻՐԻԻ, ԷՄՍԱԼ, ՊԻՐ ՖԻԻԹՈՒՀԱԹ

Պու կիւնլէրաեա պիղէ պիր իֆթիրա իթմէք նէյէթի ֆասիսէսիյլէ պիր ազիմ ղայրէթ կէօրիւլտիւկիւ, վէ միլլէթիմիզին ախլէազբ պօղուգ գբսմքնտան չօգլարքնքն գուտուրարագ, չու իֆթիրա լէքէսինի սիւրէպիլմէք՝էմէլիյլէ, էղճան ու տիլ չալբշտբգլարբը, վէ հէր թարիքի իրթիքեապ իտիպ թուրթուգլարբը մալիում տուր. սահիհէն նատիրիւլէմսալ պիր ֆիւթուհաթ, պու գատար տիշմէն պիր արաեա կէլմիշ օլտուգլարբը, վէ հէր նէվի իմանսբզբբը էլէ ալտբգլարբը հալտէ տախի, հիչ պիրիսի չբգբպտա, սիւրէճէքլէրի լէքէնին ըէնկինի պիլէ աչբդ սուրէթտէ իպրաղ իթմէկէ ճէսարէթ իտէմէմիշ տիր։

Մէղքիւր ախլագբ պօղուգ թագբմ թարաֆքնտան զուհուրա կէլմէքտէ օլան թահրիրաթլար վէ լագբրտբլար, անճագ քէնտի սէրէճէլէրինի անլաթմագտա, վէ պիզիմտէ իսթիհզամբզա շայէսթէ օլմագտա տբրլար։

Կէցքէ Փանոսեան

ՊԻՐ ՏԱՀԱ

Միլլէթիմիզտէ պաշլբճա պիր ախլէազ պօղուգլուղու տահա վար տբր, չէօյլէ քի, հէման Ագապան վարժարանտան պաշգա չօգ մէքթէպտէ, մատի վէ մանէվի նիչէ ուղղունատուզլուգլար պուլունուպ, վէ քեաֆֆիէյի զաղէթալար, հէման հէր նիւսխէլէրինտէ միլլէթիմիզին էն պիւյիւք, էն մահթէրէմ վէ էն զիեատէ գատր ու հայսիյէթի սահիպի օլան զաթլարբ, եանի կաթուղիկոսլարբ, բաթրիգլէրի, եպիսկոպոսլարբ, մէքթէպլէրի վէ հաթթա դբզլար մէքթէպլէրի, վէ էհալիմիզին ումումու այէյհինտէ, ֆագաթ, պաղէն պիր գաչ դբսմա թագսիմ իտէրէք, իթմէտիքլէրի հագարէթթ գալմատբղբ հալտէ, ասլա օնլարբը կէօրմէյիպ տէ, եալքնբզ պիզիմ հագդբբ, վէ կիւնէշ կիպի աչիքեար օլան եաղտբգլարբմբզբբ կէօրմէքտէ, վէ հիտտէթլէնմէքտէ տիրլէր. լաքին, պիպ պու պապտէ կիւճէնմէյիպ, իլլա իֆթիեար իթմէլիյիզ, չունքի պու հարէքէթլէրի տէ խսպաթ իտէր քի, նէ պիզիմ կիպի տօղրու սէօյլէր պիրիսի վար տբր, վէ նէ տէ Ագապան վարժարան կիպի պիր [illegible] մէրքէզի պուլունմագտա տբր։

ՊԻՐ ԴԱՐԻԳԱԹՈՒՐԱ

Պու կիւն չաբգքնքն պիրինին, պիղէ սիւալ իտիպ բէյիմիզի թահսիլ իթմէքսիզին պիր ըէսիմ չբգարարբղքնք խապէր ալմբշբզ տբր։ Մէղքիւր ըէսիմտէ, մէրգում էտէպտիզ, Դայսէրիյէլի օլմամբզ մինասիպէթիյլէ պիղի պիր սօճաճք հալինէ վաղ իտիպ, վէ պիղէ գարշբ եաղան վէ սէօյլէյէն չաբգքնլարբ տախի պիր էշէք թասվիրինտէ կէօսթէրէրէք, պիղէ ֆբրչա իլէ պօեալաթտբրմագտա պուլունմուշ տուր. իմտի, էշէք պօեամագլբղբ հէր նէ գատար թէրք իթմիշ իտիք իսէ տէ, պու եօլտա էշէքլէրի պօեամագլբղտա տախի խայլիճէ զէվգ վար իտուկինի կէօրտիւկիւմիւզտէն, կիւճէնէճէք եէրտէ մէճմուն օլմուշտուզ տուր։

Եաշասքն Դայսէրիյէմիզ ատանթը։

—Եարբնքի կիւն Ադապեան վարժարանում իրատ իտէճէկիմիզ նութգիչին, սաաթ 9 տան 11 է գատար տէմիշ իսէք տէ, պաղը քէօյլերտէն թէշրիֆ իտէճէք օլան զաթլար իչին, կիճ սաբլաճաղը թարաֆըմըզա իսթար օլունմուշ օլտուղունտան, սաաթ սէքիզտէն օնա գատար օլմասընա գարար վերմիշիզ տիր։

—Ալսլաղ Պօղուգլուղու պէնտիմիզէ եէր գալմատըղընտան, բազար իրթէսի նիւսխէմիզէ թէրք իտիլմիշ տիր։

Մէղքիւր պէնտիմիզիչին հալէա չօգ հիտտէթլէնմէքտէ իմիշլէր, իմտի օնլարա խապէր վերիրիզ քի, պիզիմ եազ ոբգլարըմըզ թէքմիլ սահիհլիքլէր տիր, իսթէեէն իւզերինէ ալսըն, իսթէեէն ալմասըն, պիզիմ զօրումուզ թօրուզումուզեօգ տուր, պիզիմ իթիգատըմըզ օ տուր, իսթէեէն, պիզէ գարշը օլարագ, իսթէտիկի գատար միլլէթիմիզի մէտհ իտէպիլիր, պիզ քիմսէյնին գալէմինի վէ տիլինի թուրմուգտա տէյիլիզ լարին զօր իլէ միւտահէնէճիլիքտէ իտէմէյիզ։

Իսթանպօլ, 23 յունիս 1872

. . . Միէլլիֆ,

Աճիզլէրի Բուսիեան միլլէթինտէն օլուպ, հէր նէ գատար իսթիեար պիր քիմսէնէ իսէմատ, ֆազիլէթ պապընտա միլլէթ ֆարդը կէօզէթմէքլիկի ատէթա տիւնեա թագատիմինէ պիր մանի, վէ ճէմիյէթի պէշէրիյէճէ պիր պարը ազիմ ատտ իթմէքտէ օլտուղումտան, կէտիք–բաշա մըխթարը խօճա Յակոբտա օլան, 1770 դշ. մաթլուպումուն թահվիլինի, կէտիք–բաշա թաղականլարընտան իբի զաթա կէօթիւրէրէք, մէպլաղը մէղպուրու մէրգումտէն թահսիլ իլէ, 1000 ղուրուշունու ասճիզլէրինէ վիրմէլէրինի, վէ 770 ղուրուշունու տախի քիլիսէյէ իեանէ օրմաղ ուզրէ, ալը գօյմալէրինի պէեան իլէ, թահվիլի մէրգումէն զաթլարա պըրագմըշ լտիմ. ֆէրտասը կիւնիւ կէթտիկիմատ, ասճիզլէրինէ պէն դըշ վերէրէք, ֆազլասընտան վաղ կէչմէմի, վէ թահվիլի իատէ իլէմէմի, վէ պագը գալանընը իսէ, քիլիսայէ իեանէ օրմուշ օրմաղը, արտամամը թէքլիֆ իտիպ վէ ճէվապ վիրմէէրի զամիրիմէ թօղունարագ, փարաեը ըէատ պիրլէ, ալըպ նէօրիւյիւ վիրմիշիմ տիր. չունքի հօճա Յակոբուն գուտրէթի նէրինատէ օլուպ, պու մագուլէ տէյնին պիր գաչ միլլինի իֆայէ միւդթէտիր ի-քէն, մէրգուման զաթլարընը շու հալէրի, վէ վուգու պուլան էթվարլէրի, նէս մէրգում հօճա Յակոբու միլլէթին պիր վագքիխանէսինտէն տահա զիեատտ սէվմէքտէ օրմալարընա, վէ եախօտ, ասճիզլէրինէն հօրէմէտիկի պիր սէպէպլէ մէպնի պուլունմասը չիւբհէսինէ զահիպ օրմուշում տուր. պու իսէ միլլէթին ադիգը նազար իտէճէկի պիր վազիֆէ օլտուղունտան, ասճիզլէրի պու պապտէ սիւքիւթ իւզրէ կէչիպ, անճաղ զաթէն, մէպլաղը մէղպուրուն պիր մըգտարընը պիր վագքիխանէյէ իեանէ իթմէքլիկի նէյէթ իլէմիշ օլտուղումտան, մէպլաղը մէղպուրուն պին զշունու, իտարէնիզ թահթընտա պուլունան Ադապեան վարժարանա իեանէ իտիպ, վէ թահվիլի տախի իշ պու մէքթուպլամէ լէֆիֆէն թարաֆընը-ղա կէօնտէրմիշ օլտուղումտան. մէպլաղը մէղպուրու մէրգումտէն պիթ թահսիլ, պին զշունու ալը գօյմանընը վէ եէտի եիւզ եէթմիշ զշունու տախի թարաֆը ասճիղանէմէ կէօնտէրիլմէսինէ հիմմէթինիզի, վէ իշ պու չիւդգայի ասճիզ անէմի զաղէթայի միւթէպէրինիզին զէյդբյմէթ սիւթիւնլէրինին պիր քէօշէսինէ տէրճ իլէ, քէնտի միւթալանընը տախի իլավէ էյլէմէնիզի ըէճա իտէրիմ։

Մէրա օղլու Անասթաս

Նկատելի

Մութլաղ սուրէթտէ հէր վագթ, վէ ալել խուսուս պու կիւնլէրտէ, ճէնապը Հագդ պիզիմ իլէ պիրլիքտէ օլմագտա տըր, վէ սէօյլէտիքլէրիմիզ գաթ պէ գաթ թաստիգ օլունարագ, էհալի գալպինէ խանչէր կիպի իչլէմէքտէ, վէ պէլքի պու թարիգ ելէ ախլէագը համիտե վէ մէտէնէյյէթ թարիգինի թութմասընա պիր ըէհպէր վէ եախօտ պիր սէպէպ օլմամըզա իւմիտ, վէ պիզէտէ զայրէթ վէ ճէսարէթ վիրմէքտէ տիր, զիրա, տիւշմէնլէր մէքթէպիմիզի վէ ղաղէթամըզը մահվ իտէպիլմէք նէյէթի ֆասիտէսիյլէ նէ գատար զիեատէ չալըշմաեա գալգըշմագտա իսէ-լէր, զանն իտէրսին քի, այնի նիսպէթ իլէ շէվգ ու ճէսարէթիմիզ արթմագտա վէ թէշէպպիւսաթըմըզտա մուվաֆֆէ գըյյէթ պուլմագտա տըր։

Բուսիան միլլէթինտէն օլան միւմայիլէյհ զաթա տա պիզ նասիհաթ վիրմէտիք եա, կէտիք–բաշա թաղ. խորհուրդու աղալարընտան, մէրգուման իբի զաթլարը տտ պիզ իֆղալ իլէմէտիք եա, իշթէ թարաֆէյն պէյնինտէ վուգուա կէլմիշ օլան հալէր տախի, պու կիւնլէրտէ թէքէրրիւր իթտիքլէրիմիզի, քեամիլէն թաստիգ իթմէքտէ տիրլէր։

Ցօղրու տիւշիւնմէք վէ տօղրու հարէքէթ իթմէք պիլմէյէն խալգ հէր նէ տէր իսէ վարսըն տէսին, ճէնապը Հագդ հէր վագթի, ճահիլ էհալիլէրի թէրպիյէ իթտիրմէք իշին, պիրէր չալըշքընը խալգ իլէմիշ տիր. հիչ շիւբհէմիզ եօգ տուր քի, միլլէթիմիզճէ պու մէմուրիյէթէ ոէ ասճիզլէրինի թայլին իլէմիշ տիր, օնլար պիզի գօվալաբդճա, պիզ տահա զիեատտ քէսպի չէրէֆ վէ թէէսսիր իտէհէկիզ. էմմա, չօգլար պիզէ հագարէթ իտէրլէր իմիշ, պիզ տիյնէրիզ. ֆագաթ եինէ պօշ տուրմաեըպ իլէրիզ. չունքի ումումա խըզմէթի իթմէնին եօլու պու տուր, խալգ գըյմէթ պիլմէզ իսէ, խալիք պիլիր, միլլէթիմիզտէն չօգլար գըյմէթ պիլմէզլէր իսէ, ազլար եանի ՀԷՆԸՆԷԷ պիլիրլէր, վէ Հայլար պիլմէզլէր իսէ, սայիր միլլէթլէր պիլիրլեր։

Խնամի, միամիլէյհ Անասթաս էֆէնտի հագդընտա, իբի ճիհէթլէ, եանի պիրինճիսի մէքթէպի մէղպուրա էօյլէ՞պիր իեանէեէ հիմմէթ իլէմէսի, վէ իբինճիսի տախի տօղրուլուգ ադրաեարագ, ալիլէագ պօղուգլուղունա դարշը կէլմէսի իչին, իլշարը թէչէքքիւրի ազիմ իտէրիզ։

Ա Զ Դ

Օրթագիւղի Սրբոց Թարգմանչաց վարժարանի ներկայ ընթացքը շարունակուելու համար, Տեսչութիւնս պարտք կը համարի ազդ առնելթոչակաւոր այակերտաց արգոյ ծնողաց որք բարեհաճին մինչեւ ամսագլուխ՝ այսինքն մինչև յուլիս 1, իրենց որդւոց էական պարտքը անյապաղ վճարել, յիշելով որ անկարելի պիտի ըլլայ ծախուց առաջքն առնելով դպրոցը բարեալաւ վիճակի մը մէջ պահել, որով աւելի յաւալին պիտի ըլլայ աղքատիկ տղայոց ապագայ վիճակը։

24 յունիս 1872

Օրթագիւղ Տեսչութիւն

Թովմաս Յ. Պէռնանց

Մկրտիչ Գ. Սիմոնովիչ

Կարս, 1872 մայիս 25

. . . Խմբագիր,

Շիրակայ գաւառի մերաղնէից կըրած հարստահարութիւն ու զրկանքները քանիցս ձեր պատուական լրագրիս՝ի հրապարակ հանելուդ մասին չընորհակալութիւնիս կը յայտնեմ, յորմէ և քաջալերեալ ահաւասիկ հետեւեալ սարսափելի իրողութիւնը կը գրեմք, զոր հիւրընկալելիդ կ՝խնդրեմ։

Սոյն գաւառի գայմագամը Սելիմ պէյ անուն բռնաւորն էր, որ Թիւրքիսթանի հռչակաւոր Ալանտին պէյին ցեղէն է, որոց՝ արքունի՛ և իյէ պաշտօն վարել արգելած էր երջանկայիշատակ ինքնակալ Սուլթան Մահմուտ կայսրը։ Սա՝ 70 թուականին յաջողած է Շիրակայ գայմագամութիւնը ձեռք բերել, և սորա երկու տարուան պաշտօնավարութեան պատմութիւնը ուրիշ ընտիր գրիչներու թողով, առ այժմ օրուան խնդիրը կը գրենք։

Այիս մը յառաջ շնորհիւ կարնոյ արդարասէր կուսակալին Սելիմ պէյը իր պաշտօնէն անկաւ. ժողովուրդքս՝ սոյն բռնաւորին արիւնահեղ ճիրաններէն ազատելուն՝ և քաղաքիս արդի իմաստուն ժողովրդասէր Սայիտ բաշայի պաշտօնավարութեան վրայ քաջալերութիւն մը ստանալով, Սելիմ պէյին յայտնի առած կաշառքներուն ցուցակ մը պատրաստելով առ նորընտիր կառավարիչն դիմեցինք, գումար 2784 Օսմանեան լիրայ։

Սայիտ բաշան իսկզբան ցուցակը տեսնելուն պէս սարսափեցաւ, բայց իր սարսափը աւելի եղաւ երբ տեսաւ հինգ հարիւրի չափ ժողովուրդ՝ որք մերկ բոկոտն խեղճ և ողորմելի լալոտ աչօք իրեն կը դիմէին, հարցուց ներկայ գտնուողներուն թէ «Շիրակը՝ իր բեղմնաւորութեան համար անուանի է, և իւր ժողովուրդը պէտք է հարուստ և երջանիկ ապրի. ի՞նչ է պատճառը, որ այսպէս մերկ և աղքատն», իմաստուն վառավարիչն երբ տեսաւ որ պատասխանատու մեկը չիկայ, «ի՞նչ հարկ պատասխանուոյ, ըսաւ, վասն զի հարցմանս պատասխանը նոյն իսկ ցուցակն է որ աչացս առջեւն է», և անմիջապէս հրամայեց որ Սելիմ պէյը կանչուի, նոյն ատեն զմեզ ևս կանչելով Սելիմ պէյին հետ տաքի կայնեցանք (իսթինթաքի) 4 ժամ ամբողջ, այս միջոցին փաշայն ևս լաւ ուշադրութեամբ կը լսէր, և իրաւունքը հասկնալով որոշումը հետեւեալ նատի թողլով, ժողովը արձակեց։

Հետեւեալ օրը որ ամսոյս 18ն էր, մինչդեռ մեք կառավարութեան դուռը հաւաքուած Սելիմ պէյի գալստեան կ՝սպասէինք, այս միջոցին զապթիա մը եկաւ իմացուց թէ «Սելիմ պէյ հիւանդութեան անկողին պարկած ոգի կուտայ», ուստի բժշկի հրամանաւ բաղնիք տարուեցաւ, հոն կ՝խեղդարի. . . ոյ նման քանիցս կը պօռայ, և անյիշելի Հայհոյութիւններ կը ժայթքէ առ հայր՝ մայր՝ և եղբայրս իւր, և սոսկալի դէչումներով կ՝սոսկացնէ բաղնիք գտնուողները, և այսպէս տակաւին հանդիստ անկողին պառկած է, ընթերցողը անշուշտ կ՝հասկանայ թէ այս հիւանդութիւն կեղծիք մըն է։

. . . Խմբագիր երեւակայէ տե՛ս թէ ո՛րչափ նեղութեան մէջ եմք, որ դարնան այս եղանակիս թողլով մեր գիւղական հողագործութեան պէտքերը երեսի վրայ անխնամ, Կարսի փողոցներ կը դեգերինք աղքատ և խեղճ, վասն զի երբ 800 տուն Հայ և Պարսիկ (հարստահարելոց մէկ մասն ալ Պարսիկն) ժողովուրդէ մը 2 տարուան մէջ 2784 Օսմանեան լիրայ կաշառք կ՝առնուի (՝ի բայ թողլով ինչ որ ծածուկ է և չ՝ապացուցուիր) տլ ի՞նչ կը դառնայ այն ժողովրդեան վիճակը։ Տէ՛ր կամաչեմք ըսելու որ արքունի հրովարտակաւ վիճակիս վրայ տառջնորդ կարգուած Ռշտունի Յովհաննէս եպիսկոպոսը մեր կաթը կուտէ և բուրդը անյագ կը խուզէ, սակայն այս մասին անտարբեր հանդիսական է, թերևս Սելիմ պէյը իրեն բաժին քիչ թողուցեր անոր համար չի աշխատիր. . . ։ Ինչևիցէ Ս. Պարիարքը թերևս լրագրաց՝ Շիրակայ նըկատմամբ գրութիւնները չը կարդալով, կարծեր է թէ հանգիստ և ապահով են, ուստի Ռշտունոյ նման կարմրուկ և կլօրիկ սակաւոյ սիրահար մէկը իբրև հարստահարիչ զրկեց մեր դառն աղքատութեան բաժակի մրուրը քամելու։

Կը խնդրեմք խմբագիր տէր, ներկայս ձեր պատուական աղատաթոս լրագրոյ մէջ անկեան մը շնորհելով, ձեր լուրջ և հաստուն խորհրդածութեամբ նախ՝ կայսերական որդեխնամ կառավարութեան, և ապա ազգային վարչութեան ուշադրութիւնը հրաւիրեցէք Շիրակացւոյս թշուառ վիճակի վրայ որ անմիջական դարմանի կարօտ է։

Հարստահարեալ Շիրակացիք

260 Ստորագրութիւնք

Թիրասօն 18 յունիս 1872

. . . Միէլլիֆ

Միթէպէր Մանղումէնիղին 1898 նիսմերօրու նիւսխէսինտէ, Գայսէրիյէտէն կէլմիշ օլան Յ. Պալըգ ճեան իմշասը իլէ պիր մէքթուպտա, նէրմիր խանէտանընտան Սահակեան էսալէթլու Պերովբէ էֆէնտինին, Գայսէրիյէմիզտէ խայլի վազքթան պէրու տէվամ իթմէքտէ օլան առաջնորդ միհնազատարընը տէֆ ու իղալէ իլէ հիւսնի հալին իպգասընա զայրէթ վէ մուվաֆֆաղ օլապիլտիքլէրի խաղերի պէհճէթէսէրինի զայէթ մահզուզիյէթ իլէ վէ մէղքիւր մէքթուպտան զիյրինտէ խսէ, կէրմիրլիէր՝ միամիլէյհ էֆէնտինին չէֆգինէ ֆիթուր վիրէրէք միլլէթճէ իշէրտէն էլ չէքմիշ օլտուղունու մահզունիյէթ իլէ օգումուշում տուր։

Գայսէրիյէնին առաջնորդլուգ մէսէլէսի, նասըլ քի մէքթուպու մէղքիւրուն բիայէթլու միէլլիֆի տախի իգրար իթմէքտէ տիր, հալի միշքիւլ պիր տիւյիւմ հէյէթի քէսպ իթմիշ օլտուղունտան հէր հալտէ Սահակեան էֆէնտի կիպի միսթայիտ վէ էհլիյէթլի պիր զաթքն էլլէրինէ միհրթաճ պուլունմագտա իտի, թէչէքքիւր իտէրիզ՝ քի Սահակեան էֆէնտինին վաթանըմըզա իյէտիկի պունճա խըզմէթլէր սիլբինէ չու պէօյիւք խըզմէթի տախի տախիլ էյլէմիշ տիր. վէ քէնտիսինին պու խըզմէթի եալընըզ Գայսէրիյէմիզճէ շաեանը թագտիր օլմայուպ, իլա քեամֆիֆէյի թէգատտիմ սէվէր միլլէթտաշլարըմըզդն տախի շիւբրանիյէթինէ միվէտտի օլաճագ տըր. չունքի մալիւմ օլտուղու իւզրէ չու, մահուտ մէսէլէ պունճա զէմանէն պէրու նէֆսի շէհիրին իշէրիսինտէ պիր իլէթի միհլիքէ կիպի քէօքլէշիպ Գայսէրիյէմիզճէ իճրասը միմքին օլան նիչէ նիչէ խլահաթլարը թէէխիր իթմէքտէ իտի. ինչալլահու թէալա արթըզ պունատան պէօյէ Գայսէրիյէլիլէր էլ էյլէ վիրէրէք ասրըմըզդն պէօյիւք մէսէլէսինի (մէքթէպ վէ թէրպիյէ) լայէզը

վէճհ իւզրէ բիչի տիգգաթա ալբրլար. վէ հէր թարաֆտաքի միլլէթատչլարբմբզըն քէնտի իւզէրլէրինտէ պուլունան թէվէճճիւհ վէ մէմուլլէրինէ եաՁԷՀԷՐ սուրէթտէ հորէքէթ իտէրլէր։

Ֆաղաթ միւմիլէյհ Սահակեան էֆէնտինին իչտէն էլ չէքմիչ օլտուղունա կէլինտիքտէ, վաթանըմ իլէ մուխապէրաթը կիւճ օլան պիր եէրտէ պուլունտուղումտան, նէ սէպէպլէրտէն տօլայը օլտուղումտան խապէրտար տէյիլիմ, ֆաղաթ էօյլէ գբեաս իտէրիմ քի, ֆէվգէլատէ պիր հագարէթ քէնտույէ պու գարարը իթթիրմէկէ մէճպուր իթմիչ օլսուն, չիւնքի Սահակեան էֆէնտիյի չախսէն թանբեանլար պիլիրլեր քի, քէնտուսինտէ պուլունան միլլէթ ղայրէթի, իլմ վէ թէրպիյէ արզուսի էօյլէ ուֆագ թէֆէք սիթէմ վէ հագարէթտէն ֆիթթուր կէթիրիր տէրէճէտէ տէյիլ տիր, սէպէպլէրինի պիլէմէտիկիմտէն պու պապտէ պաշգա կէօնա մրութալեաա իտէմմ, անճագ միւմիլէյհ էֆէնտիյէ ըիճա իտէրիմ ալէնէն քէնտի ղայրէթինտէ տէվամ իթմէսի իչին, տէր խաթըր էթտիրէրէք քի, քէնտույէ էյուլիք իտէնի «Դողգոթատա» խաչա չըգարտըգտան սոնրա թարբնմագ, պու տիւնեամըզըն էսքի վէ մէչհուր ատէթլէրինտէն տիր. վէ քի տիւնեամըզըն պէօյիւք իշլէր եաբան պէօյիւք ատէմլէրի, էկէրչի սիթէմ վէ հագարէթ, զէնճիր վէ մահպէսլէրտէն ֆիթթուր կէթիրէրէք քէնտի հագգը տավալարընտան վաղ կէչսէլէր վէ քէնտի ագլ ու զիմմէթլէրինէ դարը կէլէն պիր չէյի իճրա իթմէք իչին մուխալիֆլէրինէ մէյտան պըրագալար պու կիւն հալիմիզ նէ օլուր իտի։

Վէ հաքէղա քէնտիսի Սահակեան էֆէնտի 1861 սէնէսինտէ Պարթևեան շիրքէթին թէչքիլի վէ մէքթէպլէրիմիզին թանզիմի իչին էնվայի սէօզ վէ մանէալարտան ֆիթթուր կէթիրէրէք տամէնի ղայրէթի տէրմէյան իյլէմէսէ իտի, օն սէնէլիք պէօյլէ պիր շիրքէթ վէ օն սէնէլիք սէմէրէսի եօզ օլաճագ իտի, վէ քի պու մէքթուպուն սահիպի քի պու կիւնքի կիւն Սահակեան խամինի զիքր իթթիքճէ գալպի թէչէքքիւր իլէ տօլմագտա տբր, պիր գաչ լիսանտան աղ չօդ աղնամագտա օլտուղու հալտէ իհթիմալ տբր ճիւմլէսինտէն պի պէհրէ գալաճագ իտի։

Թէէմին իտէրիմ Սահակեան էֆէնտիյի քի քէնտիկաչտըզը էյուլիք թօխումլարը գայպ օլմամըշ տբր, պէնիմ կիպի քէնտիսինտէն զահիրէն վէ կիզլի մուավէնէթ վէ թէչվիղաթ կէօրէն ճիւմլէ շակիրտլէրին գալվինտէ պիր ճէսիմ պուլութ թէչէքքիւլ իթմիշ տիր, սբրասը կէլտիքճէ վէ մէվգբին պուլտուղա իշթէ պու պուլութ սբգբլբր վէ գապարբր վէքէնտի միհթէրէմ գամիլեասընամինէ պէօյլէճէ թէչէքքիւրլեր եաղմուրու տէօքէր։

Սիղէ տէ թէչէքքիւր իտէրիմ միւէլլիֆ էֆէնտի քի, քէնտի սէպաթ վէ ղայրէթինիզէ միլլէթ իչէրիսինտէ իպրէթի ալէմ օլարագ, մէյլուսիէթէ տիւչար օլան ֆէտաքէարլարբմբզը քէնտինիզ իլէ թէչվիզ վէ թէսէլլի իթմէքտէսինիզ։

Կ. Վահան

ԲՆԱԶՆՆԱԿԱՆ

ՀԱՅՈՒԱՆՄ Գ.

Կենդանաբոյս

Կենդանային արարածոց բազմաթիւ տեսակներն նուազ կատարեալներէն քսկըսելով իրարու քով երբ շարենք, ընդարձակ աստիճան մը կ'ունենանք որուն գլուխ բազմած կը հանդիսանայ մարդն։ Այս ընդարձակ աստիճանին մէջ գտնուող ամեն կենդանիք իրենց մէջ մեծամեծ տարբերութիւններ կ'ընծայեն. յիրաւի կենդանական յատկութիւնք, շարժականութիւն և զգայականութիւնք իրենց մէջ հասարակաց են և կը տեսնուին ամեն կարգի անհատներու վրայ, որով իրաւունք կուտան կենդանաբանին զանոնք ամենքն ալ մի և նոյն անուամբ յորջորջելու, սակայն կազմուածոց բիւր ձևեր, կերպարանաց անթիւ փոփոխութիւններ, ապրելու և ծնանելու այլ և այլ եղանակներ բաւականէն աւելի կը տարբերեն զանոնք մէկզմէկէ և նոքա ինքնին այլ և այլ ճիւղերու, դասերու, կարգերու, ցեղերու և տեսակներու կը բաժնուին։

Բայց զարմանալի է որ եթէ կենդանեաց ընդարձակ ցանկին մէջ մէկզմէկէ խիստ տարբեր տեսակներ և անհատներ կը տեսնենք, բայց նաև ամեն մէկ կենդանի իրմէ խիստ քիչ տարբերող երկրորդ մ'ունի, զոր կենդանական աստիճանին մէջ անմիջապէս նորա քով կը դասեն կենդանաբանք, ուստի նոյն աստիճանին վրայ այդ տարբերութիւնք քիչ քիչ և անդադարապէս տեղի կունենայ և մարդէն սկսեալ մինչև վերջին որդը կամ ասկէ սկսեալ մինչև մարդ կենդանական կատարելութիւնք հետզհետէ և ոչ յանկարծապէս կը կորսուի՞ կամ ի յայտ կ'ուգայ։

Մարդ, որ կենդանեաց ամենակատարեալն է, նա ինքն անգամ անոնցմէ յանկարծօրէն բաժնուած չէ. նա իւր մէջ այլ և այլ ցեղեր կ'ընծայէ որոց վերջինք կը մօտենան զայն կենդանեաց, կովկասեան կամ սպիտակ կոչուած ցեղին քով, որ իւր դէմքին վայելչութեամբը, իւր մասանց գեղեցիկ համեմատութեամբ և իմացականութեան առաւելութեամբը զմիւս ցեղերը կը գերազանցէ, կուգայ շարուելու Մոնկոլեան կամ դեղին կոչուած ցեղը որուն վրայ ձեւի և կերպարանքի վայելչութիւնք թեթեւ մը կորսուած կը տեսնուի։

Մոնկոլեան ցեղէն ետքը Ամերիկեան կամ սեաւ ցեղը կը յաջորդէ, և արդէն նորա վրայ կը նշմարուի կազմութեան և կերպարանաց զգալի փոփոխութիւն մը, որ կովկասեանի մը կատարելութիւններէն բաւական կը հեռացնէ զանի. մանաւանդ նորա մէջ կը տեսնուին այնպիսի տեսակներ այնպիսի մարդիկ, որոց վրայ ամեն բան կը յայտնեն թէ ալ անոնք մարդկութենէ հեռացեր և անբան կենդանեաց են մօտեցեր։ Այսպէս են Հօթենթոտի բնակիչները որոց վրայ կը նշմարուին եռանկիւնի դէմք մը, դէպի ետև քաշուած ճակատ մը, ցցուած այտեր և դիմական չափոթ դիմագիծեր։ Նոյնպէս իրենց քթին ոսկերքը, փոխանակ երկու հատէ կազմուած ըլլալու, կապիկներուն նման միայն մէկ տափակ ոսկրէ մը կը բաղկանան. վերջապէս իրենց ընդարձակօրէն ճեղքուած բերանք, առջևէն դէպի ետև ծուռ դիտեղուած ակռայներն և ծնօտներուն չափազանց պէպի առջև դուրս ցցուիլը, ինչպէս նաև երկայն բազուկներնին, սուր ճիչերնին, աղտոտ և վայրենի բնաւորութիւններն վերջապէս ամեն բան զանոնք աւելի կապիկներուն կը մօտեցնեն քան բուն մարդոյն։ Այս թշուառ արարածներուն կը յաջորդեն կապիկներուն բարձրաստիճան տեսակներն ինչպէս գիբոնները և օրանկ-ութանները որոնք իրենց պոչերուն պակասութեամբը և երկու ոտքի վրայ քալելու սովորութեամբը կրնան նախորդներուն մօտենալ։

Կապիկներէն ետքը կը դասուին մարդակերկենդանեաց ընդարձակ դասը որոյմէ ետքը կուգան խոտակերներն և այսպէս շարունակաբար, մէկզմէկէ քիչ տարբերողները միշտ իրարու քով դնելով, կը հասնինք թռչուններուն, սողուններուն, ձուկերուն, որոնց կը յաջորդեն թուլատարը և մանեկաւոր կոչուած ընդարձակ դասերն ուր դասուած են որդերու ճճիներու և միջատներու առատ և բազմաթիւ խմբերն։

Կենդանական աստիճանին ստորին ծայրը, հոն՝ ուր կենդանականութիւնք ալ հետզհետէ կորսուելով կազմութիւնք պարզ վիճակ մը ստացած է, ուր գտնուող արարածոց վրայ ալ չեն նշմարուիր այն գործարանները, որք բարձրագոյն կարգի կենդանեաց վրայ ամենակարևոր պէտքեր եղած էին, ուր սիրտ, թոք, ուղեղ և. անհետացած են բոլորովին, հոն՝ նոր խումբ մ'արարածներ կուգան շարուելու, արարածներ, որոց վրայ եթէ կրնանք ըսել այսպէս, կենդանութեան ստուերը մնացած է, և որք իրենց հիւսուածովն, կազմութեան ձեւերովն և ապրելու եղանակովին բուսական աշխարհին մօտեցած են և կարծես լեցնել կուգեն այն պարապը որ սոյն երկու աշխարհին մէջ կը գտնուի։

Բնազինք կենդանոյս անուանած են այդ արարածները, վասն զի՝ ինչպէս քսինք բուսական և կենդանական երկու յատկութիւններն ի մի ձուլեալ կը տեսնուին նոցա վրայ։ Այս արարածներքն ոչ սիրտ, ոչ թոք, ոչ երակ և ոչ ուրիշ որ և իցէ անդեան գործարաններ չեն կրեր իրենց մէջ։ Բուսոց և կենդանեաց ընդարձակ ասպարէզին մէջ տեղը բռնած են սոքա և կարծես հոս ալ չեն թողուր և չեն ներեր բբնութեան որ մէկէն միւսին վրայ յանկարծական անձք մը ընէ, այլ միայն ինչպէս ամեն տեղ հոս ալ աստիճանաբար իւր քայլն առաջ տանի և այնպէս անցնի կենդանիներէն դէպ ի բոյսերն կամ բոյսերէն առ կենդանիս։

Բնութեան այս երկու մեծ ազգերը բնազինք երկու կոնաձև մարմնոց նըմանեցուցած են որոնք իրենց գագաթովը իրար դպած ըլլան և նոյն կէտին վրայ բուսային և կենդանային կայծերն միատեղ բորբոքելով, մէկը դէպի ի մէկ կողմ և միւսը դէպ ի միւս կողմ իրենց ընթացքը ընեն, հետզհետէ կատարելագործուելու, ընդարձակելու և տեսակաւորելու համար, ինչպէս այն երկու կոներն որք հետ զհետէ իրենց ծաւալը կ'ընդարձակեն, և կը մեծնան և յիրաւի երկրաբանական ուրիշ ապացոյցներ բաւական կը հաստատեն թէ այս արարածներն էին՝ որոնցմով առաջին անգամ կենդանական աշխարհք կազմուեցաւ։

Խիստ դժուարին է կենդանաբոյսերու ձևին և տեսքին վրայ ընդհանուր և որոշ դաղափար մի տալ վասն զի անոնք ամենքն ալ որ բազմաթիւ և ընդարձակ խումբ մը կը կազմեն, առանձին ձևեր և կերպարանքներ ունին։ Բոյսերը և կենդանիներն իրենց մէջ քիչ շատ իրարու նմանութիւններ ունին և առաջին տեսնողը կրնայ զանոնք դիւրաւ ճանչնալ, բայց այս արարածներքը խիստ հեռուէն մէկզմէկու նմանելէ, բնաւ ընտանեկան կերպարանք մը չը տեսնուիր նոցա վրայ։

Իրենց ներքին պարզ կազմութիւնք խաւն և շփոթ ձևերնին, անկանոն կերպարանքնին, անկատար շինուածնին վերջապէս ամեն բան նոցա վրայ կը յայտնեն թէ բնութիւնք բնաւ յոգնած և մտածած չէ զանոնք յառաջ բերելու համար և թէ անոնք բնութեան նախնական գործերն են։

Կենդանաբոյսերն մեծ մասամբ ծովուն և գետերուն մէջ կը գտնուին և իրենց նուազ կարևորութիւնք քիչ ճանցուցած է զիրենք մարդկանց. անոնց մէջէն միայն բուստը (մերճան) և քսպունքն է զոր մարդ իւր օգտին կը գործածէ. խօսինք հոս միայն անոնց վրայ։

Հին ատեններէ ի վեր բուստը, իրրև գոհար գործածելի եղած է իւր պայծառ և գեղեցիկ կարմրութեանը համար և այն յատկութեամբը որ յըզկուելով կրնայ փայլնութիւն մը ստանալ։ Այս կենդանաբոյսերը Միջերկրականի և կարմիր ծովուն խորերը ժայռերու վրայ յարած կապրին և վաճառականութեան մեծ նիւթ մը եղած են։ Այս և ասոր կարգէն եղող ամեն կենդանաբոյսեր մասնաւոր յատկութիւն մ'ունին որով բազմաթիւ անհատներ մէկզմէկու փակած կը մնանին և ամենքը մէկանց բաղադրեալ կենդանութիւն մը կը կազմեն, այնպէս որ կենդանական ամեն պաշտօն ամենուն վրայ միատեղ կը կատարուին, վասն զի այն մարմինք որուն յարած են ամենքն և որ գրեթէ բազմաճիւղ եղջիւրի մը կը նմանի, ոչ թէ այս փոքրիկ անհատներէն զատուած օտար մարմին մ'է այլ նոյն իսկ անոնց ամենուն հասարակաց մէկ մասն է, այնպէս որ բազմաթիւ անհատներ մի և նոյն բունն ունին, կամ, աւելի դիւրահասկանալի կերպով ըսելու համար, բազմաթիւ գբլուխներ մի և նոյն մարմինն ունին։ Այսպիսի բաղադրեալ անհատութեան օրինակներ կը տեսնուին նաև Polypes կոչուած կենդանեաց մէկ քանիներուն վրայ։

Ամեն մէկ անհատ առանձին առանձին ունին մէկ ծակ մը որ բերան և ստամոքս է միանդամայն, և ութ փոքրիկ ցցուածներ որք իրենց թեւերն են։

Այս զարմանալի կենդանեաց թէ բունն և թէ ամեն մէկ անհատներն տեսակ մը կրային նիւթերով ծեփուած են որք չորնալով գեղեցիկ գոյն մը կ'առնուն։

Սպունգներն դիմացկուն և կարծր հատորներ են ձեւով և գոյնով խիստ փոփոխելի որք նոյնպէս ծովուն յատակը ժայռերուն վրայ կապրին։ Բազմաթիւ կարծիքներ յայտնուած են այս եղական մարմնոյ վրայ զոր ոմանք իբրև լոկ բոյս և ոմանք իբրև կենդանի կընդունին, գիտութիւնք զանոնք կենդանաբոյսերու կարգը դասած է, բայց ինչ որ անժխտելի է նոցա վրայ այն է իրենց մարմնոյն բացուելու և դոցուելու շարժումը զոր նոքա կը կատարեն իրենց յարած տեղւոյն վրայ, սպունգները մարդուս կրնան օգտակար ծառայութիւններ ընել, մանաւանդ նախնիք զանի իրրև դեղ կը գործածէին մէկ քանի հիւանդութեանց դէմ, և այսօրեայ բժշկութիւնն ալ նոցա մէջէն օգտակար սկզբունքներ կը հանէ հիւանդութեանց դէմ գործածելու համար։

Մ. Վարդապարեան

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԽԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթատա բէյնճէմպիհ բազարընտա
Ն. 29 Իսի խանընտա